ECLI:LV:AT:2025:0529.A420155821.16.S

Lieta Nr. A420155821, SKA-73/2025

Administratīvo lietu departaments

Latvijas Republikas Senāts

SPRIEDUMS

Rīgā 2025.gada 29.maijā

Senāts šādā sastāvā: senatore referente Ieva Višķere, senatori Jānis Pleps un Līvija Slica

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz AS „RB INVEST" pieteikumu par Jūrmalas pilsētas domes 2021.gada 3.marta lēmuma Nr. 1.1-37/21N-1463 atcelšanu, sakarā ar Jūrmalas valstspilsētas administrācijas kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2023.gada 27.aprīļa spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicējai AS „RB INVEST" pieder zemesgabals /Adrese A/, kadastra Nr. /Numurs A/ (turpmāk – pieteicējas zemesgabals), savukārt trešajai personai /Persona A/ pieder pieteicējas zemesgabalam blakus esošais zemesgabals /Adrese B/, kadastra Nr. /Numurs B/ (turpmāk – kaimiņu zemesgabals).

Jūrmalas pilsētas domes Pilsētplānošanas nodaļas būvinspektors 2020.gada 12.augustā, apsekojot abus īpašumus, konstatēja, ka uz pieteicējas zemesgabala veidotais grunts uzbērums patvaļīgi uzbūvēts ārpus tā robežām, proti, tas daļēji uzbūvēts arī uz kaimiņu zemesgabala, kā arī konstatēja, ka starp abiem zemesgabaliem ir izveidojusies grunts līmeņa starpība. Tāpēc ar Jūrmalas pilsētas domes būvvaldes 2021.gada 18.janvāra lēmumu pieteicējai uzdots atjaunot kaimiņu zemesgabala grunts līmeni applūstošās teritorijas zemes līmenī +0,61 – +0,67 m virs jūras līmeņa uz abu zemesgabalu robežas, norokot grunts uzbēruma daļu, kas patvaļīgi izveidota kaimiņu zemesgabala teritorijā (turpmāk arī – strīdus uzbērums).

Ar Jūrmalas pilsētas domes izpilddirektora 2021.gada 3.marta lēmumu Nr. 1.1-37/21N-1463 (turpmāk – pārsūdzētais lēmums) patvaļīgās būvniecības radīto seku novēršanas pienākums atstāts negrozīts.

[2] Pieteicēja vērsās tiesā ar pieteikumu par pārsūdzētā lēmuma atcelšanu.

[3] Administratīvā apgabaltiesa, izskatījusi lietu apelācijas kārtībā, ar 2023.gada 27.aprīļa spriedumu pieteikumu apmierināja un atcēla pārsūdzēto lēmumu. Spriedums pamatots ar turpmāk norādītajiem argumentiem.

[3.1] Iestāde pamatoti konstatējusi, ka strīdus uzbērums – grunts līmeņa paaugstināšana kaimiņu zemesgabala teritorijā – ir notikusi patvaļīgi un ka to ir veikusi pieteicējas zemesgabala iepriekšējā īpašniece – SIA „Nordeco". Tomēr minētais pats par sevi nenozīmē, ka šīs patvaļīgās būvniecības sekas ir jānovērš pieteicējai kā pašreizējai iepriekš SIA „Nordeco" piederējušā zemesgabala īpašniecei.

[3.2] Pārsūdzētais lēmums ir noformulēts tādējādi, ka ar to uzliktā pienākuma apjoms nav nepārprotami skaidrs, proti, nav saprotams, uz kādu teritorijas daļu (platību) tiek attiecināts lēmumā lietotais jēdziens „uzbērums" un kāda tieši situācija pieteicējai ir jāatjauno. Šim apstāklim ir nozīme arī tādēļ, ka arī pati trešā persona sev piederošajā zemesgabalā ir veikusi vairākus būvdarbus, kas saistīti ar zemes līmeņa izmaiņām, proti, trešā persona ir jau daļēji norakusi SIA „Nordeco" veidoto strīdus uzbērumu, turklāt vienlaikus savā zemesgabalā ir arī pati izveidojusi zemes uzbērumu. Turklāt jāņem vērā, ka pieteicēja nav kaimiņu zemesgabala nomniece, uz tā neatrodas pieteicējai piederoša būve un kaimiņu zemesgabals neatrodas ne pieteicējas tiesiskā, ne faktiskā lietošanā arī nevienā citā veidā. Tāpēc pieteicējai nav tiesību rīkoties kaimiņu zemesgabala teritorijā un līdz ar to pieteicēja nevar būt persona, kurai uzdodams novērst kaimiņu zemesgabalā konstatētās patvaļīgās būvniecības sekas; tās jānovērš kaimiņu zemesgabala īpašniekam. Savukārt jautājums par kaimiņu zemesgabala īpašniekam nodarīto aizskārumu tam jārisina ar patvaļīgās būvniecības veicēju civiltiesiskā kārtībā.

[4] Jūrmalas valstspilsētas administrācija par minēto spriedumu iesniedza kasācijas sūdzību, norādot, ka konkrētajā situācijā trešā persona pēc būtības esot vērtējama kā cietušais, kura zemesgabalā blakus esošo zemesgabalu īpašnieki ir izveidojuši savu zemesgabalu uzbērumu nogāzes. Tāpēc esot taisnīgi un samērīgi patvaļīgās būvniecības radīto seku novēršanas pienākumu uzlikt tieši tās veicējam (vai tā tiesību un saistību pārņēmējam), kas izskatāmajā gadījumā ir pieteicēja.

[5] Pieteicēja paskaidrojumos par Jūrmalas valstspilsētas administrācijas kasācijas sūdzību norādījusi, ka uzskata to par nepamatotu. Savukārt trešā persona Senātam iesniegusi viedokli, kurā pausts uzskats, ka pieteicējas zemesgabala īpašnieki ar savu rīcību ir pasliktinājuši trešajai personai piederošā zemesgabala stāvokli.

Motīvu daļa

I

Par atbildētājas pusē pieaicināto iestādi

[6] Administratīvā rajona tiesa, ierosinot lietu, atbildētājas – Jūrmalas pilsētas (šobrīd atbilstoši spēkā esošajam Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likumam – valstspilsēta) pašvaldības pusē kā iestādi pieaicināja Jūrmalas pilsētas domi. Tomēr Administratīvās rajona tiesas sēdēs piedalījās Jūrmalas valstspilsētas administrācijas pilnvarotais pārstāvis, nevis domes pilnvarots pārstāvis, un arī visā tālākajā tiesvedības procesā (tostarp – iesniedzot lietā kasācijas sūdzību) ir piedalījusies tieši Jūrmalas valstspilsētas administrācija, nevis dome. Līdz ar to, lai izvērtētu, vai Jūrmalas valstspilsētas administrācija varēja piedalīties šajā lietā kā procesa dalībnieks, Senāts administrāciju lūdza par šo jautājumu sniegt skaidrojumu.

Jūrmalas valstspilsētas administrācija, atbildot uz Senāta pieprasījumu, skaidrojusi, ka izskatāmajā gadījumā sākotnējo lēmumu pieņēma Jūrmalas pilsētas domes būvvalde, kuras lēmumi saskaņā ar Jūrmalas pilsētas domes 2010.gada 4.februāra saistošo noteikumu Nr. 6 „Jūrmalas valstspilsētas pašvaldības nolikums" 154.punktu (*redakcijā, kas bija spēkā būvvaldes lēmuma pieņemšanas laikā*) bija apstrīdami Jūrmalas pilsētas domes izpilddirektoram. Attiecīgi pārsūdzēto lēmumu šajā lietā pieņēma domes izpilddirektors (tā pienākumu izpildītājs). Šā iemesla dēļ tiesvedības procesā piedalījās tieši Jūrmalas valstspilsētas administrācijas kā izpildvaras, nevis domes kā lēmējvaras pārstāvji.

Ņemot vērā Jūrmalas valstspilsētas administrācijas norādītos apstākļus, Senāts atzīst, ka Jūrmalas valstspilsētas administrācija šajā lietā varēja piedalīties kā procesa dalībnieks.

II

Par kasācijas sūdzības argumentiem

[7] Ievērojot Jūrmalas valstspilsētas administrācijas kasācijas sūdzības argumentus, Senātam šajā lietā jāsniedz atbilde uz jautājumu, vai apgabaltiesa, atzīstot, ka ar pārsūdzēto lēmumu uzdotais pienākums novērst kaimiņu zemesgabalā konstatētās patvaļīgās būvniecības radītās sekas – strīdus uzbērumu – izskatāmajā gadījumā nepamatoti ir noteikts pieteicējai, ir vispusīgi izvērtējusi lietas apstākļus un pareizi piemērojusi tiesību normas.

[8] Tiesa pārsūdzētajā spriedumā vispārīgi nav apšaubījusi iestādes konstatēto, ka strīdus patvaļīgos būvdarbus (strīdus uzbēruma izveidošanu) kaimiņu zemesgabalā ir veikusi pieteicējas zemesgabala iepriekšējā īpašniece – SIA „Nordeco”, kad tā, veicot grunts uzbēruma darbus savā īpašumā, grunti ir uzbērusi arī ārpus sava īpašuma robežām, tādējādi ar šiem darbiem ietiecoties arī kaimiņu zemesgabala teritorijā. Tomēr atšķirībā no iestādes tiesa minēto apstākli pašu par sevi nav uzskatījusi par tādu, kura dēļ par patvaļīgās būvniecības radīto seku novēršanas pienākuma adresāti būtu jānosaka pieteicēja kā zemesgabala, uz kura veiktie būvdarbi ietiekušies arī kaimiņu zemesgabala teritorijā, pašreizējā īpašniece. Kā galvenais arguments, kādēļ tiesa minēto iestādes uzskatu atzinusi par nepamatotu, pārsūdzētajā spriedumā norādīts tas, ka kaimiņu zemesgabals neatrodas ne pieteicējas tiesiskā, ne faktiskā lietošanā, un tādējādi pieteicēja nevarot tikt atzīta par to personu, kurai ir jāatbild par patvaļīgās būvniecības radīto seku novēršanu šajā zemesgabalā.

Saistībā ar šo tiesas argumentu norādāms turpmāk minētais.

[9] Senāta praksē jau iepriekš ir konsekventi atzīts, ka tiesiska būvniecības procesa ievērošana ir visas sabiedrības interese, jo tikai tādā veidā iespējams nodrošināt, ka būvniecības rezultāts ir kvalitatīvs un drošs (piemēram, *Senāta (Administratīvo lietu departamenta kopsēde) 2019.gada 16.septembra sprieduma lietā Nr. SKA-201/2019, ECLI:LV:AT:2019:0916.A420387314.3.S, 6.punkts, 2022.gada 31.oktobra sprieduma lietā Nr. SKA-86/2022, ECLI:LV:AT:2022:1031.A420223017.14.S, 9.punkts*). Tāpēc, ja pašvaldība kā institūcija, kuras autonomā funkcija ir nodrošināt savas administratīvās teritorijas būvniecības procesa tiesiskumu, konstatē patvaļīgas būvniecības gadījumu, tai jautājums par patvaļīgās būvniecības novēršanu (tostarp jautājums, kurai personai ir uzliekams pienākums novērst patvaļīgās būvniecības sekas) ir jārisina, paturot prātā šā jautājuma būtisko nozīmi sabiedrības publiski tiesiskās intereses uz to, lai pašvaldības teritorijā veiktā būvniecība ir tiesiska, nodrošināšanā.

[10] Tas, kā nosakāma persona, kura patvaļīgas būvniecības gadījumā atbild par patvaļīgās būvniecības objekta sakārtošanu, vispārīgi iezīmēts Būvniecības likuma 19.panta normās. Atbilstoši minētā panta otrajai daļai (*panta normas redakcijā, kādā tās bija spēkā pārsūdzētā lēmuma pieņemšanas laikā*), ja uz zemesgabala atrodas vai tiek būvēta zemes īpašniekam piederoša būve, par patvaļīgu būvniecību atbild zemes īpašnieks. Savukārt, ja uz zemesgabala atrodas vai tiek būvēta citai personai piederoša būve, par patvaļīgu būvniecību atbild būves īpašnieks (trešā daļa).

Kā redzams, minētajās normās kopumā ir ietverts princips, ka par patvaļīgās būvniecības seku novēršanu atbild patvaļīgās būves īpašnieks (radītājs) (*Senāta 2019.gada 23.septembra sprieduma lietā Nr. SKA-59/2019, ECLI:LV:AT:2019:0923.A420187815.2.S, 8.punkts, 2022.gada 31.oktobra sprieduma lietā Nr. SKA-86/2022, ECLI:LV:AT:2022:1031.A420223017.14.S, 10.punkts*).

Turklāt šāds princips saglabāts Būvniecības likumā arī tagad. Proti, šobrīd spēkā esošā Būvniecības likuma 19.panta trešā daļa paredz, ka par patvaļīgas būvniecības seku novēršanu atbild zemes gabala īpašnieks vai, ja tāda nav, – tiesiskais valdītājs, bet, ja šādi būvdarbi veikti būvē, tad būves īpašnieks vai, ja tāda nav, – tiesiskais valdītājs. Apbūves tiesības gadījumā par patvaļīgas būvniecības seku novēršanu atbild apbūves tiesīgais. Panta trešajā daļā arī uzsvērts, ka gadījumā, ja būvdarbi veikti neatbilstoši būvprojektam, uz kura pamata būvvalde vai institūcija, kura pilda būvvaldes funkcijas, ir izdevusi būvatļauju vai akceptējusi būvniecības ieceri, tad par patvaļīgas būvniecības seku novēršanu atbild būvniecības ierosinātājs vai tā tiesību pārņēmējs. Tādējādi situācijā, ja vispārīgi atļautu būvdarbu rezultātā kaut kas ir uzbūvēts patvaļīgi, par to atbildīgs ir tas, kuram būve būvēta.

[11] Interpretējot Būvniecības likuma 19.panta normas kopsakarā ar Civillikuma normām, kurās nostiprinātas nekustamā īpašuma īpašnieka tiesības un pienākumi un no kurām izriet, ka tieši nekustamā īpašuma īpašnieks ir uzskatāms par to personu, kuras ekskluzīvā varā ir lemt par sava īpašuma izmantošanu, uzturēšanu un attiecīgi arī apbūvi (Civillikuma 864., 927. un 1036.pants), Senāts iepriekš atzinis, ka pamatā tieši nekustamā īpašuma īpašnieks būtu uzskatāms par to personu, kuras uzdevums ir novērst tās īpašumā esošu patvaļīgu būvniecību. Savukārt, ja patvaļīgo būvniecību ir veikusi cita persona (proti, persona, kas nav konkrētā nekustamā īpašuma īpašnieks), jautājumi saistībā ar nekustamā īpašuma īpašnieka īpašuma tiesību aizskārumu, ko radījusi attiecīgā patvaļīgā būvniecība, nekustamā īpašuma īpašnieka un patvaļīgās būvniecības veicēja starpā var tikt risināti civiltiesiskā kārtībā (*Senāta 2019.gada 26.aprīļa sprieduma lietā Nr. SKA-262/2019, ECLI:LV:AT:2019:0426.A420139316.2.S, 9. un 10.punkts, Senāta (Administratīvo lietu departamenta kopsēde)*

2019.gada 16.septembra sprieduma lietā Nr. SKA-201/2019, ECLI:LV:AT:2019:0916.A420387314.3.S, 7.punkts, 2022.gada 31.oktobra sprieduma lietā Nr. SKA-86/2022, ECLI:LV:AT:2022:1031.A420223017.14.S, 9.punkts).

Vienlaikus Senāta praksē jau iepriekš ir atzīts, ka var pastāvēt arī gadījumi, kad ir pamats uz jautājumu par to, kurai personai ir nosakāms patvaļīgas būvniecības novēršanas pienākums, lūkoties atšķirīgi – proti, atkāpjoties no principa, ka par patvaļīgas būvniecības novēršanu ir atbildīgs nekustamā īpašuma īpašnieks, piemērošanas.

Šajā sakarā citstarp ņemams vērā, ka lēmuma par patvaļīgas būvniecības novēršanu pieņemšana, kā jau minēts, kalpo arī sabiedrības interešu aizsardzībai. Proti, šāda lēmuma mērķis ir nodrošināt, ka tiek sakārtots patvaļīgās būvniecības objekts un aizsargāta visas sabiedrības interese uz to, ka pašvaldības administratīvajā teritorijā veiktā būvniecība ir tiesiska un līdz ar to – kvalitatīva un droša. Tāpēc iestāde, vērtējot to, kurai personai ir nosakāms pienākums novērst patvaļīgās būvniecības sekas, nevar uz šo jautājumu lūkoties vienīgi formāli, bet tai, ievērojot tiesību normās noteikto, ir jāņem vērā arī tas, kura persona visefektīvāk var nodrošināt prettiesiskās situācijas novēršanu. Savukārt tas, ņemot vērā konkrētā gadījuma apstākļus, var prasīt arī no taisnīguma principa un citiem vispārējiem tiesību principiem izrietošu apsvērumu izvērtēšanu (sal. *Senāta (Administratīvo lietu departamenta kopsēde) 2019.gada 16.septembra sprieduma lietā Nr. SKA-201/2019, ECLI:LV:AT:2019:0916.A420387314.3.S, 8. un 11.punkts*).

No minētā izriet, ka katra situācija, kurā notikusi patvaļīga būvniecība, izvērtējama individuāli, apsverot, kurai personai atbilstoši Būvniecības likumam, taisnīguma principam un prasībai pēc efektīvas patvaļīgās būvniecības novēršanas uzliekams pienākums novērst patvaļīgās būvniecības sekas.

Senāta praksē kā piemērs tādam gadījumam, kad varētu būt pamats atkāpties no principa, ka par patvaļīgas būvniecības novēršanu ir atbildīgs nekustamā īpašuma īpašnieks, ir norādīta situācija, kad iestādei ir zināms, ka konkrētais īpašums joprojām ir tās personas lietošanā, kura nepārprotami ir atbildīga par patvaļīgās būvniecības veikšanu (piemēram, nekustamā īpašuma nomas gadījumā). Proti, Senāts ir atzinis, ka šādā gadījumā atbilstoši taisnīguma principam pienākums novērst patvaļīgo būvniecību varētu tikt noteikts tai personai (piemēram, nomniekam), kura ir atbildīga par šīs būvniecības veikšanu. Minētais saskan arī ar jau norādīto, ka atbilstoši Būvniecības likuma 19.pantam par būvniecību, tostarp par patvaļīgas būvniecības novēršanu, atbild persona, kura būvniecību veikusi (*Senāta (Administratīvo lietu departamenta kopsēde) 2019.gada 16.septembra sprieduma lietā Nr. SKA-201/2019, ECLI:LV:AT:2019:0916.A420387314.3.S, 8.punkts*). Tāpat par šādu izņēmumu Senāta praksē ir atzīta arī situācija, kurā zināms, ka patvaļīgu būvniecību veicis konkrēts kopīpašnieks. Proti, Senāts ir atzinis, ka arī gadījumā, ja patvaļīga būvniecība veikta viena kopīpašnieka atsevišķā lietošanā nodotā kopīpašuma daļā (tātad kopīpašnieks apzinās konkrētās kopīpašuma daļas atrašanos tā faktiskā varā un citiem kopīpašniekiem nav tiesiska pamata piekļūt šai kopīpašuma daļai), varētu būt saskatāms pamats pienākumu novērst patvaļīgās būvniecības sekas adresēt tam kopīpašniekam, kura atsevišķā lietošanā konkrētā kopīpašuma daļa ir nodota. Šādā situācijā kopīpašnieks ne tikai ir ieguvis tiesības netraucēti izmantot koplietošanas telpas, bet tā ir šā kopīpašnieka atbildība nodrošināt, lai šajās telpās veiktā būvniecība atbilst tiesību normu prasībām. Tāpēc šādā gadījumā pienākuma novērst patvaļīgas būvniecības sekas noteikšana visiem kopīpašniekiem varētu apdraudēt, ka efektīvi tiek sasniegti tie mērķi, kuru dēļ lēmums patvaļīgas būvniecības gadījumā tiek pieņemts, proti, sabiedrības interešu aizsardzībai (*Senāta (Administratīvo lietu departamenta kopsēde) 2019.gada 16.septembra spriedums lietā Nr. SKA-201/2019, ECLI:LV:AT:2019:0916.A420387314.3.S, 2020.gada 30.jūnija spriedums lietā Nr. SKA-873/2020, ECLI:LV:AT:2020:0630.A420248818.10.S*).

[12] Apgabaltiesa pārsūdzētajā spriedumā minēto Senāta praksi vispārīgi ir apsvērusi un ir atzinusi, ka izskatāmajā gadījumā nav konstatējami tādi apstākļi, kas ļautu atzīt, ka nolūkā ievērot prasību pēc patvaļīgas būvniecības procesa mērķu efektīvas sasniegšanas un taisnīguma nodrošināšanas strīdus patvaļīgās būvniecības novēršanas pienākums būtu uzliekams kādai citai personai kā vien kaimiņu zemesgabala īpašniekam.

Senāts turpmāk norādīto apsvērumu dēļ atzīst, ka tiesa, izdarot minēto secinājumu, nav vispusīgi izvērtējusi visus ar strīdus patvaļīgo būvniecību saistītos apstākļus.

[13] Kā jau minēts, tiesa, izvērtējot lietā esošos pierādījumus, ir piekritusi iestādei, ka patvaļīgo būvdarbu situācija kaimiņu zemesgabalā ir izveidojusies tādējādi, ka pieteicējas zemesgabala iepriekšējā īpašniece, veicot grunts uzbēruma darbus savā īpašumā, grunti ir uzbērusi arī ārpus tās īpašuma robežām, proti, teritorijā, kas jau

ietiecas kaimiņu zemesgabalā. Tiesa būtībā arī nav apšaubījusi, ka pieteicēja par šādiem darbiem, iegādājoties šobrīd tai piederošo zemesgabalu no iepriekšējās īpašnieces, ir zinājusi, jo grunts uzbērums kaimiņu zemesgabalā faktiski ir pieteicējai piederošajā zemesgabalā izveidotā uzbēruma turpinājums un tādējādi abos zemesgabalos esošie grunts uzbērumi faktiski veido vienlaidus (savstarpēji saistītu) uzbērumu.

Senāts atzīst, ka turpmāk norādīto apsvērumu dēļ šādā situācijā, kad ir skaidri zināms, ka patvaļīgus būvdarbus zemesgabalā ir veicis blakus esošā zemesgabala īpašnieks, patvaļīgas būvniecības procesa mērķis efektīvi var tikt sasniegts un taisnīguma princips nodrošināts, ja pienākums novērst patvaļīgās būvniecības radītās sekas tiek noteikts blakus esošā zemesgabala īpašniekam, nevis īpašuma, kurā patvaļīgā būvniecība iestiepusies, īpašniekam. Pienākuma uzlikšana par patvaļīgo būvniecību atbildīgajai personai, nevis no patvaļīgās būvniecības cietušajai personai, ir taisnīga un atbilst no Būvniecības likuma izrietošajam principam, ka par patvaļīgās būvniecības novēršanu, ja vien objektīvi iespējams, atbildīgam būtu jābūt tam, kurš ir radījis patvaļīgo būvi (vai ir šīs personas tiesību un saistību pārņēmējs). Turklāt nav pamata uzskatīt, ka šāds risinājums nebūtu efektīvs. Saistībā ar tiesas norādīto, ka pieteicējai vispārīgi nav tiesību veikt kādas darbības trešajai personai piederošajā zemesgabalā, konkrētajā gadījumā ņemams vērā tas, ka tieši trešā persona bija vērsusies iestādē ar lūgumu risināt tās īpašumā esošās patvaļīgās būvniecības seku novēršanas jautājumu. Tādējādi konkrētajā gadījumā trešā persona ir izteikusi vēlmi, lai pieteicēja likvidē strīdus uzbērumu, un līdz ar to var saprātīgi pieņemt, ka tā piekrīt tam, ka pieteicēja kaimiņu zemesgabalā veiktu patvaļīgās būvniecības seku novēršanas darbus.

[14] Tiesa spriedumā ir norādījusi arī to, ka ar pārsūdzēto lēmumu uzliktā pienākuma apjoms esot neskaidrs, proti, neesot viennozīmīgi skaidrs, uz kādu teritorijas daļu (platību) tiek attiecināts lēmumā lietotais jēdziens „uzbērums" un kāda tieši situācija pieteicējai ir jāatjauno. Vienlaikus no pārsūdzētā sprieduma argumentācijas nav saprotams, kāda, tiesas ieskatā, ir minētā apstākļa ietekme uz lietas rezultātu, jo tiesa spriedumā nav skaidri norādījusi, vai minētais apstāklis pats par sevi ir tāds, kura dēļ pārsūdzētais lēmums ir prettiesisks, vai arī tas pārsūdzētā lēmuma prettiesiskumu veido, to vērtējot kopsakarā ar citiem lietā konstatētajiem apstākļiem.

Jebkurā gadījumā Senāts konkrētajā situācijā nevar piekrist tiesai, ka ar pārsūdzēto lēmumu noteiktais patvaļīgās būvniecības seku novēršanas pienākums ir neskaidrs.

Kā izriet no pārsūdzētā sprieduma, tiesa, vērtējot to, kā ir saprotams ar pārsūdzēto lēmumu pieteicējai noteiktais pienākums, ir ņēmusi vērā citos administratīvajos procesos par patvaļīgu būvniecību pieņemtos lēmumus, kas adresēti trešajai personai, taču vēlāk tikuši atcelti. Taču no tiesas sprieduma nav skaidrs (un tiesa arī nav pamatojusi), kādēļ ar pārsūdzēto lēmumu pieteicējai uzliktā pienākuma apjoms būtu skatāms kopsakarā ar šobrīd jau atceltajos trešajai personai adresētos lēmumos norādīto. Pieteicējai ar pārsūdzēto lēmumu uzdotais tiesiskais pienākums ir noskaidrojams, ņemot vērā to, kas ir norādīts tieši pieteicējai adresētajā lēmumā (proti, pārsūdzētajā lēmumā), un citos citām personām adresētos lēmumos norādītais nevar mainīt to, kas ir norādīts pārsūdzētajā lēmumā.

Aplūkojot pārsūdzēto lēmumu (tostarp kopsakarā ar iestādes sākotnējo lēmumu, proti, Jūrmalas pilsētas domes būvvaldes 2021.gada 18.janvāra lēmumu), secināms, ka lēmumā ir pietiekami skaidri norādīts, ka patvaļīgās būvniecības seku novēršanas pienākums attiecas tieši uz to kaimiņu zemesgabala īpašuma daļu, kas robežojas ar pieteicējas zemesgabalu, un no pārsūdzētā lēmuma ir acīmredzami skaidrs, ka runa ir par to uzbērumu, kas izveidojies, pieteicējas īpašuma īpašniekam veicot grunts uzbēršanas darbus pieteicējas zemesgabalā un attiecīgo darbu ietvaros nepamatoti ietiecoties arī kaimiņu zemesgabalā. Tāpat lēmumā ir arī skaidri norādīts zemes līmenis, kāds ir atjaunojams, novēršot patvaļīgo strīdus uzbērumu.

Turklāt norādāms, ka administratīvajā procesā vispārīgi pastāv speciāls tiesību institūts, kas ir piemērojams gadījumā, ja personai nav skaidrs tai ar administratīvo aktu uzliktais pienākums – proti, administratīvā akta izskaidrošanas institūts (Administratīvā procesa likuma 73.pants).

[15] Tāpat Senāts nesaskata, ka pie citāda secinājuma par patvaļīgās būvniecības novēršanas adresātu izskatāmajā gadījumā būtu pamats nonākt tādēļ, ka atbilstoši tiesas konstatētajam trešā persona pati jau esot daļēji norakusi pieteicējas zemesgabala iepriekšējās īpašnieces veidoto strīdus uzbērumu, kā arī pati esot izveidojusi grunts uzbērumu citā sava īpašuma daļā.

Tiesa spriedumā ir norādījusi, ka, ja pilnībā tiktu likvidēts strīdus uzbērums, tad šobrīd, ņemot vērā pašas trešās personas veiktās (iespējams, patvaļīgās) darbības (būvdarbus) tai piederošajā zemesgabalā, pie robežas starp abiem zemesgabaliem izveidotos grāvis. Vienlaikus spriedumā nav argumentēts, kādēļ grāvis būtu nepieļaujams un kādēļ tā izveidošanās pati par sevi būtu jāuzskata par tādu šķērsli, kas liegtu uzdot pieteicējai likvidēt patvaļīgo strīdus uzbērumu.

Tāpat no tiesas sprieduma arī nav skaidrs, kādēļ, nosakot par strīdus patvaļīgo būvdarbu novēršanu atbildīgo personu, tiesas ieskatā, būtu jāpiešķir nozīme tam, ka trešā persona pati jau bija uzsākusi pieteicējas zemesgabala iepriekšējās īpašnieces veiktā strīdus uzbēruma norakšanu. Tas vien, ka strīdus uzbērumu daļēji jau ir likvidējusi pati trešā persona, neliedz uzdot pieteicējai likvidēt atlikušo strīdus uzbēruma daļu.

[16] Rezumējot minēto, Senāts atzīst, ka apgabaltiesa, atzīstot, ka ar pārsūdzēto lēmumu uzdotais pienākums novērst kaimiņu zemesgabalā konstatētās patvaļīgās būvniecības radītās sekas izskatāmajā gadījumā nepamatoti ir noteikts pieteicējai, nav vispusīgi izvērtējusi ar konkrētajiem patvaļīgajiem būvdarbiem saistītos apstākļus. Tāpēc pārsūdzētais spriedums ir atceļams un lieta nododama jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 129.[1]panta pirmās daļas 1.punktu, 348.panta pirmās daļas 2.punktu un 351.pantu, Senāts

nosprieda

atcelt Administratīvās apgabaltiesas 2023.gada 27.aprīļa spriedumu un nodot lietu jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai;

atmaksāt Jūrmalas valstspilsētas administrācijai drošības naudu 70 *euro*.

Spriedums nav pārsūdzams.

I. Višķere J. Pleps L. Slica